

Jenna Haverinen

”JOS VOIN EES VÄHÄN TARJOTA YHELLEKIN PERHEELLE
JOTAIN APUA, NIIN SE ON JO PALJON, VAIKKA SE ON
PISARA MERESSÄ”

-

Tukiperheen kokemuksia tukiperhetoiminnasta ja saatavasta tuesta työlle

Sosiaalialan koulutusohjelma

2013

”Jos voin ees vähän tarjota yhellekin perheelle jotain apua, niin se on jo paljon, vaikka se on pisara meressä” – Tukiperheen kokemuksia tukiperhetoiminnasta ja saatavasta tuesta työlle

Haverinen, Jenna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2013
Ohjaaja: Rajaniemi, Kari
Sivumäärä: 33
Liitteitä: 3

Asiasanat: lapsi, lastensuojelu, tukiperhe

Tämän opinnäytetyön aiheena oli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen tarkastella tukiperhetoimintaa. Tarkoituksena oli selvittää kokemuksia tukiperhetoiminnasta, toiminnan tukimuotoja sekä tukiperhetoiminnalle saatavan tuen merkitystä.

Kiinnostuin aiheena lastensuojelusta, jota kautta lähdin rajaamaan aihetta opinnäytetyölleni. Rajasin aiheen lastensuojelun avohuollon tukitoimiin, joista tutkin lähemmin tukiperhetoimintaa. Innostus aiheeseen kasvoi myös oman kiinnostuksen kautta käydä tulevaisuudessa tukiperhekoulutus ja ryhtyä tukiperheeksi.

Toteutin tutkimuksen Tampereen kaupungin Asiakasohjaus Luotsille. Yhteystenkinä toimi asiakasohjauksen päällikkö Hanna Harju-Virtanen, joka lähetti saatekirjeen tutkimuksestani viidelle pirkanmaalaiselle tukiperheelle. Tutkimukseen osallistui yksi tukiperhe, jota haastattelin teemahaastattelua käyttäen lokakuussa 2013.

Haastattelun kattavuuden ansiosta sain toteutettua tapaustutkimuksen. Aluksi litteroin nauhoittamani haastattelun, josta siirryin analysoimaan aineistoa teemoittelun avulla. Toteutin haastattelun tukiperheen kotona. Teemoitellessa aineistossa säilyi vanhoja teemoja, ja nousi uusia teemoja.

Tutkimustulokset vastasivat tutkimukseeni asetettuihin tavoitteisiin. Tukiperhetoiminnassa haastateltavaa motivoi sitoutuminen toimintaan. Asiakasohjaus Luotsin kautta tukiperhe saa työnohjausta, jonka lisäksi Luotsi järjestää koulutuspäiviä ja virkistystilaisuuksia tukiperheille. Tukiperhetoiminnan tukeminen on tärkeää tukiperheen jaksamisen kannalta. Haastateltava ymmärsi vapaaehtoisuuden merkityksen tukiperhetoiminnassa.

"If I can give to even one family some help, that is a lot even though it is a drop in the sea" – Support family's experiences of a support family work and its supporting

Haverinen, Jenna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

November 2013

Supervisor: Rajaniemi, Kari

Number of pages: 33

Appendices: 3

Keywords: child, child welfare, support family

The purpose of this thesis was to study support family work using qualitative research method. The goal was to figure out experiences of support family work, its support methods and the meaning of support. I got interested of child protection and I wanted my topic to relate in support family. In future I want to take part in to support family course and become as a support family.

Study took place in Tampere at the client direction of Luotsi. My contact person was chief of client directing Hanna Harju-Virtanen, who sent a letter for five support families. One family replied and survey was made in October 2013 using theme survey method. Because interview was so inclusive I was able to do case study. First I recorded the interview and then I wrote it so it was easier to analyze it. Interview took place in home of the support family.

Investigation results gave answers to my goals. Interviewee was motivated because of commitment to support family work. Client director Luotsi gives work direction, it will arrange refresher courses and recreational activities to support families. Supporting of support family work is very important so they are able to continue their work. Interviewee understood the meaning of voluntary work.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KESKEISET KÄSITTEET	6
2.1	Lastensuojelulaki	6
2.2	Lastensuojelu	6
2.3	Asiakasohjaus Luotsi	7
2.4	Tukiperhetoiminta.....	8
2.5	Vapaaehtoistoiminta	9
3	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET JA NIIDEN TULOKSET	9
4	TUKIPERHETOIMINTA OSANA LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMIA	12
4.1	Lastensuojelun avohuollon tukitoimista lyhyesti	12
4.2	Tukiperhetoiminta.....	13
4.3	Tukiperhetoiminta Asiakasohjaus Luotsissa	14
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	15
5.1	Tutkimuksen lähtökohta	15
5.2	Tutkimusmenetelmä.....	15
5.3	Tavoite ja tutkimusongelmat	16
5.4	Toteutus ja analysointi	17
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	18
6.1	Haastateltavan tausta ja tukiperhekoulutus.....	18
6.2	Tukivanhemmuus ja ensimmäinen tukilapsi.....	19
6.3	Tukiperheenä toimiminen	22
6.4	Yhteistyö.....	23
6.5	Tukiperhetoiminnan tukeminen	25
6.6	Omien taitojen kehittyminen ja tukiperhetoiminnan vapaaehtoisuus.....	26
6.7	Jonotusaika tukiperheeseen sekä toiminnan markkinointi.....	28
7	POHDINTA JA YHTEENVETO	29
7.1	Tutkimusetiikka	29
7.2	Pohdintaa ja yhteenveto tutkimuksesta.....	29
	LÄHTEET.....	32
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tukiperhetoiminta täydentää lastensuojelun ammattilaisten tekemää työtä, ja toiminta on vapaaehtoista. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.) Tukiperheet koulutetaan tehtäväänsä, jonka lisäksi perheet tarvitsevat perehdytystä, ohjausta sekä tukea jaksamiseen. Vapaaehtoistoiminnassa sitoutuminen sekä luotettavuus ovat tärkeitä piirteitä. (Työsuojeluhallinnon www-sivut 2009.)

Opinnäytetyön aiheen valitseminen oli helppoa. Halusin tutkimuksen aiheen kytkeytyvän lastensuojelun toimintakenttään, jota kautta pohdin lastensuojelun laajalaisuutta sekä opinnäytetyön aiheen tarkoin rajaamista. Aiheena kiinnostuin lastensuojelun avohuollon tukitoimista, ja rajasin opinnäytetyöni liittyväksi tukiperhetoimintaan. Tukiperhetoiminta kiinnosti itseäni sen vapaaehtoisuuden vuoksi, ja tulevaisuudessa haluaisin käydä tukiperhekoulutuksen ja ryhtyä tukiperheeksi.

Toteutin kvalitatiivisen tutkimuksen Asiakasohjaus Luotsille, ja yhdyshenkilönäni toimi asiakasohjauksen päällikkö Hanna Harju-Virtanen. Haasteena tutkimuksessa koin teoratiedon kokoamisen, koska kattavaa ja ainoastaan tukiperhetoimintaa käsittelevää kirjallisuutta ei ole. Usein lastensuojelun avohuollon tukitoimiin liittyvässä kirjallisuudessa tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta mainitaan, ja kerrotaan toimintaan liittyvät perustiedot. Aiempien tutkimusten lähdeluettelo tutkaillen sain koottua tutkimukseeni aiheeseen liittyvää teoriaa.

Raportin alussa käsittelen tutkimuksen aiheelta keskeisimpiä käsitteitä. Kerron raportissa aiheeni kannalta oleellisten, aikaisemmin tehtyjen tutkimusten tutkimustuloksia. Kokosin teoratietoa lastensuojelun avohuollon tukitoimista, jota kautta keskityn tukiperhetoimintaan.

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, millaisia tukimuotoja tukiperhetoiminnalle on tarjolla, millaisia tukimuotoja tukiperhetoimintaan kaivataan lisää ja miksi tukiperhetoiminnan tukeminen on tärkeää. Toteutin kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen ja haastattelin tutkimusongelman selvittämistä varten yhtä tukiperhettä. Haastattelumuotona käytin teemahaastattelua.

2 KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulaissa määritellään lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasa-painoiseen sekä monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain lisäksi lapsen oikeuksista säädetään Suomen perustuslaissa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, eritoten lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Lastensuojelulaissa korostetaan ehkäisevän lastensuojelun merkitystä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvin toimin ehkäistään lastensuojelun varsinaista tarvetta. Ehkäisevän lastensuojelun kautta apua ja tukea tarjotaan riittävän varhain, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.) Tavoitteena on edistää sekä turvata lapsen hyvinvointi, kasvu ja kehitys. Kunnalla on velvollisuus järjestää ehkäisevää lastensuojelua lapselle tai perheelle, vaikka lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaina. (Räty 2012, 4–5.)

Lapsen etuun kuuluu muun muassa hyvä hoito, kasvatusta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen huolenpito sekä valvonta. Lapsella on oikeus turvalliseen ja virikkeelliseen kasvuympäristöön. Yhteiskunnan tulee tukea perhettä kasvatustehävässä, ja viranomaisen puuttuessa perheen yksityisyyteen tai toteutettaessa lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, viranomaisen on otettava huomioon vanhempien velvollisuus ja oikeus päättää lapsen hyvinvoinnista ja kasvatuksesta tarpeenmukaisella tavalla. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

2.2 Lastensuojelu

Lastensuojelun toimenpiteet on määritelty lastensuojelulaissa, jota kautta lastensuojelun viranomaiset tekevät päätöksiä. Lastensuojelun perusta lähtee lapsen edun toteutumisesta. Sosiaalityöntekijälle on lastensuojelulaissa määritelty lista huomioitavaista asioista arvioitaessa lapsen edun toteutumista. Sosiaalityöntekijän on esimer-

kiksi pohdittava erilaisia ratkaisuja tehdessään, miten lapsen kielellistä, kulttuurista sekä uskonnollista taustaa tuetaan. (Lastensuojelu.infon www-sivut 2013.)

Lastensuojelun kolme perustehtävää ovat lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässään sekä varsinainen lasten suojelutehtävä. Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu sekä ehkäisevä lastensuojelu. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun kuuluvat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on lapsen sekä perheen erityinen tukeminen kunnan peruspalvelujen piirissä, joka ei edellytä lastensuojelun asiakkuutta. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan pääsääntöisesti terveydenhuollon palveluiden piirissä, kuten äitiys- ja lastenneuvolassa, jonka lisäksi työtä toteutetaan päivähoitossa, koulussa ja nuorisotyössä. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Lastensuojeluilmoituksen saapuessa kunnan sosiaalitoimeen, sosiaalityöntekijä arvioi seitsemän arkipäivän kuluessa, aloitetaanko lastensuojelutarpeen selvitys. Kiireellisissä tapauksissa lastensuojelun tarve arvioidaan heti. Sosiaalitoimen ryhtyessä kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin, tai sosiaalityöntekijän päättäessä aloittaa lastensuojelutarpeen selvityksen tekeminen, lastensuojelun asiakkuus alkaa. Lastensuojelutarpeen selvitys on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun asia on lähtenyt vireille. Lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä tai jatkumisesta ilmoitetaan perheelle. (Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2012.)

2.3 Asiakasohjaus Luotsi

Tampereen kaupungin asiakasohjauksen yksikön kautta asiakas, kuten lapsi tai perhe hakeutuu lapsen vastaavan sosiaalityöntekijän kautta osaan lastensuojelun avohuollon tukitoimista. Asiakasohjaus Luotsista asiakkaat ohjautuvat tukiperheeseen, perhekuntoutukseen, avohuollon sijoitukseen, intensiiviseen perhetyöhön sekä tuettuun asumiseen. Luotsista asiakkaat ohjataan lastensuojelun sijaishuollon sekä jälkihuol-

lon palveluihin, jonka lisäksi Asiakasohjaus Luotsi vastaa Tampereen kaupungin adoptiopalveluista. (Tampereen kaupungin www-sivut 2013.)

Luotsiin laaditaan pyyntö lapsen tai perheen tarvitsemasta palvelusta, jonka arvioi lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kunkin asiakkaan tarpeiden mukaan. Sosiaalityöntekijä ja Luotsi tekevät yhteistyötä paikan etsimisessä, jotta lapselle tai perheelle löytyy määriteltyjä tarpeita vastaava paikka, esimerkiksi tukiperhe. Luotsi varmistaa, että hoito on hyvää ja toteutuu yksilöllisen asiakassuunnitelman mukaisesti. (Tampereen kaupungin www-sivut 2013.)

2.4 Tukiperhetoiminta

Tukiperhetoiminta on yksi lastensuojelun avohuollon tukitoimista. Tukiperheet ovat tavallisia, toimintaan koulutettuja perheitä, joita sitoo vaitiolovelvollisuus. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, ja siitä maksetaan tukiperheille kuntakohtainen palkkio sekä kulukorvaus. Lapsi käy tukiperheessä säännöllisesti. Tuettavalla lapsella on oikeus huolenpitoon, tukeen sekä aikuisten huomioon tukiperheessä. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Kunnat voivat käyttää sekä omia tukiperheitään että järjestöjen tarjoamia tukiperhepalveluita, kuten Pelastakaa Lapset Ry:tä tai Mannerheimin Lastensuojeluliittoa. Tukiperheet rekrytoidaan ja koulutetaan tehtävään. Ennen tukiperheeksi hyväksymistä, perheen perustiedot kootaan, sekä kartoitetaan perheen historiaa ja motiiveja ryhtyä tukiperheeksi. Perheen toiveet muun muassa tuettavan lapsen suhteen huomioidaan ja erityisosaaminen kartoitetaan. Tukiperheen voimavarojen kartoitus on tärkeää. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Tukiperhekoulutuksen lisäksi tukiperheet tarvitsevat tukea sekä ohjausta toiminnalleen. Tukiperheiden kannalta tärkeää on riittävä yhteydenpito tuettavan lapsen sosiaalityöntekijän kanssa. Tukiperhetoimintaa on hyvä ylläpitää ja kehittää esimerkiksi tarjoamalla koulutusta erityiskysymyksiin ja järjestää virkistystoimintaa. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

2.5 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistyöntekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka suorittaa työtä työpaikalla saamatta siitä vastiketta, eikä ole työsuhteessa. Henkilö suorittaa työtä omasta aloitteesta ja omasta halusta. Yleensä vapaaehtoistyö liittyy ihmisten tukemiseen itsehoidossa, elämän hallinnassa sekä osallistumisen taidoissa, jonka lisäksi sillä ehkäistään syrjäytymistä. Vapaaehtoistyöstä säädetään työturvallisuuslaissa, ja sen mukaan vapaaehtoistyöntekijä suorittaa samaa tai samankaltaista työtä kuin muut työntekijät. (Työsuojeluhallinnon www-sivut 2009.)

Vapaaehtoistyön tekemisestä laaditaan sopimus vapaaehtoistyöntekijän sekä työnantajan kesken, joka velvoittaa kumpaakin osapuolta huolehtimaan velvoitteistaan. Sopimus työnteosta tehdään joko suullisesti tai kirjallisesti. Työnantajan velvollisuus on huolehtia vapaaehtoistyöntekijän kohdalla siitä, että työntekijän terveydelle tai turvallisuudelle ei aiheudu haittaa, eikä vaaraa. Vapaaehtoistyöntekijän velvollisuutena on noudattaa työpaikan turvallisuusohjeita. (Työsuojeluhallinnon www-sivut 2009.)

Yhteiskunnan ja yksilön kannalta vapaaehtoistyö on merkittävä voimavara yksilöiden käyttäessä henkilökohtaisia resurssejaan toisten ihmisten hyvinvoinnista huolehtimiseen, itseään unohtamatta. Ominaispiirteitä vapaaehtoistoiminnalle ovat joustavuus, vapaalle valinnalle tukeutuminen sekä omaehtoisuus, jotka samaan aikaan ovat sekä toiminnan heikkouksia että vahvuuksia. (Yeung 2007, 153.)

3 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET JA NIIDEN TULOKSET

Tukiperhetoimintaan liittyvissä aikaisemmissa tutkimuksissa tukiperhetoiminta on todettu tarpeelliseksi ja hyväksi avohuollon tukitoimeksi. Keränen (2004) tarkasteli tutkimuksessaan lasten osallistumista tukiperhetoimintaan sekä tukiperhetoiminnan merkitystä. Tutkimusaineisto koottiin haastattelemalla lapsia, jotka olivat käyneet tukiperheessä yli vuoden. Tutkimustuloksissa Keränen totesi haastatteluiden vahvistavan lasten taitavia keskustelutaitoja ja vahvistavan lasten olevan asiantuntijoita omassa elämässään. Tutkimus osoitti ristiriitaisia tuloksia, koska lasten kertomana

kuva tukiperhetoiminnasta muodostui rikkaaksi ja monipuoliseksi. Kuitenkin tukiperhetoiminta lähti liikkeelle aikuisten tarpeista, ja aikuiset ohjasivat toimintaketjua. Tukiperheet merkitsivät lapsille arkisten kokemusten lisäksi merkityksellisiä ihmissuhteita.

Heinola (2007) selvitti opinnäytetyössään tukiperheinä toimineiden äitien antamia merkityksiä lastensuojelun avohuollon tukiperhetoiminnalle Nurmijärvellä. Heinola kartoitti, millaista tukea tukiperheenä toimineet saivat, ja millaista tukea toivoivat jatkossa. Tutkimuksen perusteella vapaaehtoisina toimivat tukiperheiden äidit kokivat tukiperhetoiminnan tukevan yhdessä koko tuettavaa perhettä, ja lapsi oli tuen keskiössä. Sosiaalityöntekijöiltä saatu tuki koettiin puutteelliseksi, ja työnohjauksellista keskustelua sosiaalityöntekijöiden kanssa kaivattiin. Tiedonkulun avoimuudessa oli parannettavaa tuettavan lapsen asioiden suhteen. Vertaistukiryhmät koettiin tärkeinä. Tutkimuksen mukaan tukiperheet toivoivat saavansa lisää arvostusta työlleen palkkioiden korottamisella.

Ikäheimon (2008) opinnäytetyön tavoitteena oli tukiperhetoiminnan merkityksen esille tuominen sosiaalityöntekijöiden näkökulmasta Nurmijärvellä. Ikäheimo haastatteli sosiaalityöntekijöitä, ja totesi tuloksissaan, että sosiaalityöntekijät kokivat tukiperheenä toimimisen olevan arvokas tapa tukea perheitä, joissa on lapsia. Resurssien ja toiminnan tukemiseen ja tukiperheiden käytön lisääntymiseen toivottiin enemmän. Tukiperheille tarjottiin tukea järjestämällä koulutuksia, vertaistukea sekä virkistystoimintaa.

Matilainen (2008) määritteli tutkimuksen tavoitteeksi tukiperheiden nykyistä paremman toimintatyytyväisyyden ja sen myötä vankan sitoutumisen tukiperheenä toimimiseen. Sosiaalityöntekijän roolin selkiinnyttäminen tukiperhetoiminnassa oli tarpeellista. Matilainen painotti pro gradu –tutkielmassaan palveluntuottajan ja sosiaalityöntekijän näkökulmaa, sekä palvelun sisäistä kehittämistä. Jyväskylässä tukiperhetoimintaa tuotti kaksi eri palveluntuottajaa, joissa sosiaalityöntekijät huomasivat eroja muun muassa tukisuhteen koordinoitavuuteen suhteen sekä tukiperheiden ajallisen saatavuuden suhteen. Kahden palveluntuottajan malli koettiin hyvänä. Sosiaalityöntekijät kaipasivat lisää resursseja toimintaan, jotta huokeaksi sekä hyväksi

koettu avohuollon tukitoimi voitaisiin säilyttää, ja jotta tukiperheiden saatavuus parani.

Mikkola ja Niemi (2008) haastattelivat opinnäytetyötä varten seitsemää 11–18-vuotiaita lapsia ja nuoria, joilla tukiperhetoiminta oli päättynyt. Mikkola ja Niemi tutkivat tukiperheissä käyneiden tukilasten kokemuksia tukiperhetoiminnasta, sekä miten lapset ja nuoret kehittäisivät toimintaa. Haastatteluiden perusteella tukilapset kokivat tukiperheen turvallisena paikkana viettää viikonloppua, ja tukiperheitä tarvittiin lasten lisäksi koko perheen tukemiseen. Tutkimustuloksen perusteella tukilapset jollain tavalla hyötyivät tukiperheestä saaden uusia ystäviä, tukiperheeltä tukea, oppeja sekä saaden hyviä muistoja. Haastateltavat kokivat, että kehitettävää oli tuettavien lasten osallisuuden huomioimisessa tukiperhetoiminnan aloittamisvaiheessa, jolloin pystyttäisiin paremmin huomioimaan tuettavien lasten yksilölliset tarpeet koko tukisuhteen ajan.

Niemi (2011) tutki pro-gradu –tutkielmassaan tukiperhetoimintaa lastensuojelun vapaaehtoistyönä. Tutkimuksessaan Niemi toi esille tukiperhetoiminnan historiaa, nykykäytäntöjä sekä pohti tukiperhetoiminnan tulevaisuutta. Vuonna 2011 tutkielma oli ajankohtainen, koska se oli EU:n vapaaehtoistoiminnan vuosi. Tukiperhekysely toteutettiin 174 tukiperheelle, jossa kysyttiin Pelastakaa Lapset Ry:n tukiperhetoiminnasta sekä tukiperheiden tehtävistä. Tutkielmassa Niemi selvitti tukiperheiden käsityksiä heidän roolistaan auttajina sekä vapaaehtoisina, lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin tukiperheiden kokemaan tuen tarvetta. Tutkimustulokset osoittivat, että osalle tukiperheistä toiminnasta oli tullut elämäntapa, ja tukiperheet halusivat olla mukana vuodesta toiseen. Tutkimustulos osoitti tukiperhetarpeen syiksi yksinhuoltajuuden, vanhemman oman ajan tarpeen, vanhemman väsymyksen, heikon sosiaalisen tukiverkoston sekä miehen mallin tarpeen. Haasteina toiminnassa tukiperheet kokivat lapsen ylivilkkauden, levottomuuden tai keskittymiskyvyttömyyden ja rajojen noudattamisen. Tukiperheet kokivat saamansa tuen tehtävälleen olleen riittävää, tai ainakin melkein riittävää. Tukiperhevalmennuksen ja järjestön sosiaalityöntekijän tuki koettiin riittäväksi.

4 TUKIPERHETOIMINTA OSANA LASTENSUOJELUN AVOHUOLLON TUKITOIMIA

4.1 Lastensuojelun avohuollon tukitoimista lyhyesti

Avohuollon tukitoimiin on lastensuojelulain mukaan ryhdyttävä, mikäli kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai lapsi omalla käytöksellään vaarantaa terveytensä tai kehityksensä. Tavoitteena on lapsen kasvuolojen kehittäminen sekä vanhemmuuden ja vanhempien kasvatuskyvyn tukeminen. Avohuollon tukitoimia toteutetaan yhteistyössä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa, ja tukitoimia voidaan järjestää ainoastaan vapaaehtoisesti. (Räty 2012, 269–271.)

Avohuollon tukitoimet luokitellaan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun alle kuuluvaksi. Tukiperhetoiminta, päivähoito sekä toimeentulotuki ovat lastensuojelun avohuollon tukitoimia. Lastensuojelun avohuollon tukitoimin voidaan tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämistä sekä lapsen taloudellista tilannetta. Tukea voidaan tarjota koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittamisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Muita avohuollon tukitoimia ovat lapsen kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut, perhetyö, koko perheelle tarkoitettu sijoitus perhe- tai laitoshoidon, vertaisryhmätoiminta, loma- ja virkistystoiminta sekä muut lasta ja perhettä tukevat palvelut ja tukitoimet. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Asiakkaan on oltava omaehtoisesti aktiivinen ja osallistuttava palveluiden sekä tukitoimien järjestämiseen. Tukitoimia voidaan järjestää joko lapsen kohdistuvina, vanhempiin kohdistuvina tai kohdistuen tukitoimet koko perheeseen. (Räty 2012, 271.)

4.2 Tukiperhetoiminta

Tukiperhetoiminta perustuu lastensuojelulakiin, ja on suunnitelmallista sekä tavoitteellista toimintaa. Toiminnalla pyritään vahvistamaan sekä tukemaan vanhempien jaksamista ja kasvatuskykyä. Yksi tukiperhetoiminnan tärkeistä tavoitteista on edistää sekä tukea lapsen myönteistä kasvua ja kehitystä. Tukiperheet tekevät yhteistyötä lapsen vanhempien, muiden lapselle tärkeiden ihmisten ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. (Siilinjärven kunnan www-sivut 2012.)

Vanhempien voimavarat voivat lapsiperheen arjen haastavuuden vuoksi joutua koe-tukselle ja perheellä ei välttämättä ole sukulaisia tai ystäviä ympärillä tukemassa ja auttamassa tarpeen vaatiessa, jolloin tukiperhe voi olla avuksi perheelle. Tukiperhetoiminta tarjoaa vanhemmille mahdollisuuden hengähtää. Syitä tukiperheen saami- seksi lapselle on erilaisia. Esimerkiksi vaikeudet lasten kasvatusasioissa tai perheen elämäntilanteenmuutokset voivat saada vanhempien voimavarat hiipumaan. (Siilin- järven kunnan www-sivut 2012.)

Lapsen asiakassuunnitelmaan kirjataan ylös, kun lapselle järjestetään avohuollon tu- kitoimena tukiperhe. Tukiperhe sekä tuettava lapsi muodostavat keskenään tukisuhteen, josta laaditaan yhteistyössä sosiaalitoimen, tukiperheen sekä lastensuojelun asi- akkaan kanssa sopimus ja suunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan ylös tukisuhteen ta- voitteet, tiiviys sekä kesto. Tuettava lapsi osallistuu tukiperheen arkeen sekä yöpyy perheen luona yleensä yhden viikonlopun kuukaudessa ja mahdollisesti loma- aikoina. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

Kunta organisoii tukiperhetoimintaa joko yksin, seutukuntayhteistyössä tai käyttää kolmannen sektorin tuottamia palveluita. Ostettaessa palvelu kolmannelta sektorilta, asiakkaalle myönnetään maksusitoumus, jonka perusteella kuntaa laskutetaan. Tuki- perhe saa toiminnasta kulukorvauksen ja/tai palkkion. (Sosiaaliportin www-sivut 2012.)

4.3 Tukiperhetoiminta Asiakasohjaus Luotsissa

Tampereella tukiperheeksi hakeudutaan Asiakasohjaus Luotsin kautta, ja perheet koulutetaan tukiperheenä toimimiseen. Koulutuksen aikana perheitä tavataan Luotsin toimistolla sekä kotikäynnillä. Tapaamisten tavoitteena on kartoittaa perheen toiveet sekä valmiudet toimia tukiperheenä. Esteitä tukiperheenä toimimiselle voivat olla perheen oma lastensuojeluasiakkuus tai esimerkiksi akuutti mielenterveysongelma tai päihteiden väärinkäyttö. Rikosrekisteriotteen näyttämistä edellytetään tukiperheiksi ryhtyviltä, koska kyseessä on lasten kanssa tehtävä työ. (Tampereen kaupungin www-sivut 2013.)

Tukiperheeksi ryhtyvän perheen toivotaan sitoutuvan toimintaan vähintään vuodeksi. Luotsi järjestää tukiperheille virkistystilaisuuksien lisäksi koulutustilaisuuksia, työn-ohjausta sekä vertaistukiryhmiä. Toiminnasta maksetaan tukiperheille kulukorvaus sekä palkkio. (Tampereen kaupungin www-sivut 2013.) Tukiperheiltä ei edellytetä ammatillisia valmiuksia, erityistaitoja tai sosiaalialan tuntemusta (Siilinjärven kunnan www-sivut 2012).

Lastensuojelun asiakkaana olevat perheet voivat hakea Asiakasohjaus Luotsin kautta lapselle tukiperhettä. Pääasiassa tukiperheet on kohdennettu olevan alle 12-vuotiaita lapsia varten. Perheen tulee ottaa yhteyttä Tampereella oman alueen sosiaaliasemalle ja keskustella lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa mahdollisuudesta saada lapselle tukiperhe. Sosiaalityöntekijä tekee Asiakasohjaus Luotsiin lapsen tukiperhepyynnön, ja Luotsi etsii lapselle sopivan tukiperheen. (Tampereen kaupungin www-sivut 2013.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen lähtökohta

Solmin opinnäytetyön tekemisestä sopimuksen Asiakasohjaus Luotsin kanssa, joka organisoii Tampereen kaupungin tukiperhetoimintaa kouluttamalla sekä etsimällä tuettavalle lapselle sopivan tukiperheen.

Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtui tukiperheiden haastatteluilla. Luotsin asiakasohjauksen päällikkö Hanna Harju-Virtanen valitsi viisi pirkanmaalaista tukiperhettä, joille lähetettiin etukäteen kirje tutkimuksesta [LIITE1]. Etukäteen lähetetyssä kirjeessä kerroin itsestäni, tutkimuksen tarkoituksesta, haastattelusta ja sen teemoista sekä yksityisyydensuojan säilyttämisestä.

Saatekirjeessä ehdotin tukiperheille haastatteluaikoja sekä pyysin ilmoittamaan halukuudesta osallistua tutkimukseen. Kirjeeseen vastasi yksi tukiperhe, jolle toteutin haastattelun lokakuussa 2013. Haastattelun tallennusvälineenä käytin puhelimesta olevaa nauhuria. Toteutin haastattelun tukiperheen kotona, joka oli luonnollinen ympäristö haastattelulle.

5.2 Tutkimusmenetelmä

Toteutin tutkimuksen tekemällä kvalitatiivisen tutkimuksen. Kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa laadullista tutkimusta, jossa tutkitaan elämismailmaa. Haastattelin yhtä tukiperhettä, jota käytin tapausesimerkkinä. Tapaus tutkimuksessa keskitytään yksittäisen tapahtuman tai rajatun kokonaisuuden tutkimiseen. Tavoitteena on usein tutkittavan kohteen ominaispiirteiden systemaattinen, tarkka sekä totuudenmukainen kuvailu. Käsitteenä tapaus tutkimus on moninainen, sillä sitä ei voida pelkistää nimitämään ainoastaan tietynlaisia tutkimuksia. Kaikkien kvalitatiivisten tutkimusten voi ajatella olevan tapaus tutkimuksia, koska niissä tutkitaan tiettyjä tapauksia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kvalitatiiviselle tutkimusmenetelmälle on ominaista, että otantana on pieni määrä tapauksia, joita analysoidaan perusteellisesti. Tutkimuskohde asetetaan yhteiskunnallisiin yhteyksiinsä ja siitä annetaan mahdollisimman yksityiskohtainen ja tarkka kuva. (Eskola & Suoranta 1998, 17.)

Vapaaehtoistyötä on usein tutkittu kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla, ja usein hyödyntämällä kyselylomakkeita. Kvalitatiivisille tutkimuksille on kysyntää, sillä määrällistä tutkimusta tehtäessä vapaaehtoistyötä tekevän henkilön omat näkemykset ja kokemukset eivät pääse tarpeeksi hyvin esille. Yleinen ongelma kyselylomakkeiden käytössä ovat etukäteen määritellyt, oleelliset ja keskeisimmät kysymykset vapaaehtoistyöstä, eikä vapaaehtoistyötä tekevä pääse vaikuttamaan kysymyksiin. (Yeung 2007, 153.)

5.3 Tavoite ja tutkimusongelmat

Tukiperhetoiminta on vapaaehtoistyötä, jonka vuoksi itseäni kiinnosti tutkia, miksi haastateltava oli lähtenyt mukaan tukiperhetoimintaan. Lapset jonottavat tukiperheisiin pitkiäkin aikoja, josta johtuen koin tärkeäksi selvittää, millaisena tukiperhe koki toiminnan.

Tukiperhetoiminnan tukeminen on aiemmissa tutkimuksissa koettu hyväksi ja toisaalta aiemmat tutkimukset osoittivat, että sosiaalityöntekijöiden kanssa yhteydenpito ei välttämättä toiminut. Tukiperheenä toimivien kannalta toiminnan tukemiseen panostaminen on tärkeää. Tarkastelin tukiperheen kokemuksia saatavilla olevasta tuesta ja muun muassa yhteydenpidon toimivuudesta sosiaalityöntekijän kanssa. Tukiperhetoiminnalle tarjolla olevan tuen kautta tarkastelin toiminnan ja sen tukemisen merkitystä.

Asetin tutkimukselleni kolme tutkimusta tarkentavaa ja rajaavaa kysymystä:

1. Millaista tukiperhetoiminta on?
2. Millaista tukea tukiperheet saavat tällä hetkellä työlleen?
3. Miksi tukiperhetoiminta ja sen tukeminen on tärkeää?

5.4 Toteutus ja analysointi

Tutkimusaineiston hankintamenetelmänä käytin haastattelua, joka oli puolistrukturoitu teemahaastattelu [LIITE 2]. Puolistrukturoitu teemahaastattelu tarkoittaa, että kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, ja haastateltavat voivat vastata tutkijan esittämiin kysymyksiin omin sanoin. Teemahaastattelussa kysymysten sanamuoto voi vaihdella, mutta kysymykset on laadittu ennakkoon. Teemahaastattelua käyttäessään tutkijalla on etukäteen tieto, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen. Lisäksi tutkija on etukäteen selvittänyt tutkimuskohteen tärkeitä osia, rakenteita, prosesseja sekä kokonaisuutta. Teemahaastattelulla tutkittavien ääni saadaan kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.)

Tukiperheen henkilöllisyys sekä osoitetiedot tulivat tietooni vasta, kun sain tukiperheeltä vastauksen tutkimukseen osallistumisesta. Hävitin yhteystiedot heti haastattelun jälkeen.

Aineistoa käsittelemällä tutkija valmistautuu varsinaisen analyysin tekemiseen. Nauhoitettu haastattelu oli hyvä muuttaa oman työskentelyni kannalta helpottavaan muotoon. Haastattelumateriaali on luottamuksellista ja säilytän tutkimusraportissa haastateltavan anonymiteetin. Haastattelun purkutapana käytin litterointia. Litterointi tarkoittaa esimerkiksi haastattelun puhtaaksi kirjoittamista tekstinkäsittelyohjelmalla. Litteroin aineiston mahdollisimman tarkasti ja kattavasti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Haastattelun jälkeen kirjoitin tekstinkäsittelyohjelmalla puhutut lauseet ja virkkeet sanatarkasti ylös (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Litteroitua aineistoa tuli 16 sivua fontilla Times New Roman ja fonttikolla 12. Litterointityön jälkeen siirryn aineiston teemoitteluun.

Teemoittelin aineistoni teorialähtöisesti ja teemahaastattelun kautta teemoitteluun oli luonteva edetä. Litteroinnin jälkeen järjestelin aineistoni teemoittain teemahaastattelurungon mukaisesti. Teemoittellessa löysin aineistosta uusia teemoja, jotka nousivat tutkimusongelmieni kautta [LIITE 3]. Tutkijan on kyettävä tarkastelemaan litteroitua aineistoa ennakkoluulottomasti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Järjestelin haastatteluaineiston uudelleen oman teemansa alle poimien haastattelusta kohdat, joissa kyseenomaisesta teemasta puhutaan. Apunani käytin tekstinkäsittelyohjelman ”kopioi” –toimintoa, joka helpotti työtä. Osa haastatteluaineistosta sopi useamman teeman alle. Hyvään teemoittelutuloksen saavuttaakseni luin litteroidun aineiston useaan kertaan läpi ja tarkistin teemat. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksissa kuvaan haastateltavaa keksityllä nimellä haastateltavan yksityisyydensuojan säilyttämiseksi. Nimenä käytän Tuulaa.

6.1 Haastateltavan tausta ja tukiperhekoulutus

Tukiperhetoiminta oli Tuulalle uutta hänen aloittaessa toiminnan noin kolme vuotta sitten. Asiakasohjaus Luotsi oli pirkanmaalaisessa kauppakeskuksessa esittelemässä toimintaa. Tuula ei jäänyt pisteelle kyselemään tukiperhetoiminnasta tarkemmin, vaan otti mukaansa esitteen tukiperhetoiminnasta. Internetin kautta löytyi lisätietoja tukiperhetoiminnasta, josta Tuula kiinnostui harkinnan jälkeen ja soitti Asiakasohjaus Luotsiin. Tuulalla on toiminut tukiperheenä kaksi ja puoli vuotta.

Tukiperhekoulutusta varten Tuula täytti erilaisia papereita, jotka sisälsivät kysymyksiä muun muassa elämäntilanteesta, lapsuudesta sekä kasvatusajatuksista. Tuula kävi Asiakasohjaus Luotsissa keskustelemassa kahden työntekijän kanssa, jotka tekivät myös sovitun kotikäynnin. Kotikäynnillä käytiin läpi ennalta sovittuja kotitehtäviä. Luotsiin tuli toimittaa myös rikosrekisteriote, koska tukiperhetoiminta on lasten parissa tapahtuvaa työtä.

Tukiperhekoulutuksen Tuula koki hyvänä, vaikka siihen sisältyi ainoastaan kaksi tapaamista Luotsin työntekijöiden kanssa. Koulutuksessa Tuulan mielestä olisi hyvä

käsitellä enemmän tilanteita, joissa tukiperheellä tulee huoli lapsesta. Tukiperheen olisi tärkeää tietää, mihin huolesta voi ilmoittaa.

”Mä oon kokenu, että kun sosiaalipuolelle otat yhteyksiä, niin on aina ne tietyt päivät, tietyt tunnit... Tuntuu, et ne numerot oli ihan jotenki hakusessa ja vaikka vaihtunu ja aina yhdisteltiin eri ihmisille, ku ei saa yhteyksiä.”

Tuula kertoi haastattelussa, että koulutuksessa olisi hyvä käydä läpi sitä, miten sosiaalipuoli toimii, koska Asiakasohjaus Luotsi on oma kokonaisuutensa, joka hoitaa muun muassa tukiperheisiin liittyviä asioita. Tuulasta liikaa ei voi olla korostamatta työnohjauksen merkitystä. Kaikilla ei ole sosiaalialan kokemusta ja tietämystä, jonka vuoksi koulutuksessa voisi keskustella, mihin tukiperhe voi mennä keskustelemaan, jos jokin asia askarruttaa. Tuulan kokemus oli, että asiat tulivat pikkuhiljaa myöhemmin esille.

Kokonaisuutena Tuula koki koulutuksen toimivaksi.

”Mutta kyllä mun mielestä silti ihan hyvin kaikki... Tai paljon tulikin tietoo, et ehkä sitä ei pystyny kaikkee vastaanottaan siinä kohtaa, kun ei oo sitä näkemystä...”

6.2 Tukivanhemmuus ja ensimmäinen tukilapsi

Asiakasohjaus Luotsin työntekijöiden tekemällä kotikäynnillä Tuula kertoi esitelleen kotinsa työntekijöille, jolloin työntekijät arvioivat, millainen lapsi ympäristöön voisi soveltua. Tuula keskusteli työntekijöiden kanssa, missä mahdollinen tukilapsi voisi nukkua ja millaiset leikkimahdollisuudet ympäristö tarjoaa. Tuula koki kotikäynnin hyvänä asiana.

Tukilapsen suhteen Tuula sai esittää toiveita muun muassa sen suhteen, toivooko yhtä vai useampaa tukilasta, sekä minkä ikäistä lasta toivoo. Tuula määritteli leikkikäisen olevan sopivan ikäinen tukilapseksi. Asiakasohjaus Luotsi ohjeisti katsovansa Tuulan määritelmiin sopivia tukilapsia, joita Tuulalle esiteltäisiin.

Haasteita tukivanhemmuudessa Tuulan mukaan tuottavat avoimuuteen ja luottamukseen liittyvät asiat. Etenkin tukisuhteen alkutaipaleella Tuula kertoi miettivänsä, millaisia asioita uskaltaa tuettavalle perheelle puhua ja miten asioita tuettavan perheen kanssa hoidetaan loukkaamatta ketään. Informoinnin kulkeminen tuottaa tukivanhemmuudessa omat haasteensa ja Tuula koki tärkeänä keskustella asioista ensin perheen kanssa, ja sen jälkeen sosiaalityöntekijän kanssa.

”Että ite ei oo mikään huippukasvattaja ja kokemusta, niin meenkö mä nyt tai alan vanhempia neuvomaan, että niinku ei tuu sellanen (loukkaantumisen) tunne siinä perheessä.”

Viikonlopun sujuessa hyvin tukilapsen kanssa, on hyvää palautetta Tuulan mukaan helppo antaa. Asioista olisi hyvä keskustella vanhempien kanssa napakasti ja asiallisesti ja Tuula kertoi, että myös nätisti ja suoraan. Tuula koki vuorovaikutuksen olevan taitelua, jotta ilmaisee itseään oikein.

Tuula pohti tukivanhemmuuden tuomia haasteita myös suhteessa lapseen, josta koki kasvatuksellisen puolen haastavana asiana. Tukivanhemman kärsivällisyys on tärkeä ominaisuus, kun lapsella on huonompi päivä. Kiukun kohtaaminen oikealla tavalla ajoittain mietityttää Tuulaa.

”...Mut ei se oo aina semmosta niinku tosi ihanaa, et nyt lapsi on ihan onnellinen ja niinku että on sitä kiukkua ja sellasta, niin miten sen kohdata... Niinku siis silleen oikeella tapaa.”

Tuula kokee selvinneensä tukivanhemmuuden haasteista ja pohti haastattelussa, että osa peloista on osoittautunut turhaksi. Tukilapsen vanhemmilta voi suoraan kysyä, mistä esimerkiksi lapsen erilainen käytös milloinkin johtuu. Lapsen biologiset vanhemmat ovat kertoneet, jos lapsen elämässä on tapahtunut jotain, mikä vaikuttaa käyttäytymiseen tai mielialaan.

”Että ihminen ihmiselle, pystyy kyllä puhumaan ihan asiallisesti just.”

Tuula on tukivanhemmuuden haasteista selviytyäkseen hyödyntänyt muun muassa Internetiä ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton oppaita, joita on tehty lasten eri ikäkausien mukaisesti. Oppaiden lukemisen avulla sekä muun tiedon etsimisen kautta Tuula on oppinut ymmärtämään lapsen eri ikävaiheisiin kuuluvia asioita, kuten kiukukokohtauksia. Yksi haasteista selviytymiskeino Tuulalle on ollut myös työnohjaus.

”Kyllä mä oon ihan luku netistä ja niistä Mannerheimin Lastensuojeluliiton oppaista vaikka leikki-ikäsen kehitystä, että mä tiän, että on normaali tämmöset itkupotkuraivarit ja... Et kyllä mä oon semmosta tarvinnu...”

”Se on ollu älyttömän hyvä sellanen ryhmätyönohjaus. Se on auttanu mua tosi paljon.”

Asiakasohjaus Luotsi on tukiperheen tukena myös. Tuula kertoi, että Luotsista työntekijä soitti säännöllisesti ensimmäisen puolen vuoden aikana ja kysyi tukiperheen sekä tukilapsen kuulumisia. Tuulan mukaan enää soitot eivät ole työnohjauksen vuoksi tarpeellisia. Asiakasohjaus Luotsin tukipuhelut olivat Tuulan mielestä todella hyviä ja tarpeellisia.

”Se oli tosi hyvä (Luotsin puhelut), sai aina vähä niinku purkautua ja kysyy neuvoa ja tälleen... Et se oli siinä alussa mun mielestä älyttömän hyvä.”

Tuula kertoi, että koulutuksen jälkeen hänelle esiteltiin lapsi, joka tarvitsisi tukiperhettä. Kuultuaan uutisesta, Tuula kuvasi tunnetta mahtavaksi sekä jännittäväksi. Tuula kertoi pohtineensa, miten pärjää lapsen kanssa. Tuula tapasi tuettavan perheen ensimmäisen kerran sosiaalitoimistolla, jossa oli tuettavan perheen lisäksi paikalla Asiakasohjaus Luotsin työntekijä, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä sekä tuettavan perheen lastenhoitaja. Tapaamisella allekirjoitettiin sopimus tukisuhteen alkamisesta ja Tuulalle kerrottiin hieman tuettavan perheen taustoja. Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen tuettava perhe vieraili Tuulan luona.

”Tuntuhan se aivan mahtavalta, että... Ja niinku noin pieni, että mä olin, että miten mä pärjään tän kanssa; Vaipat pitäs vaihtaa ja tuntu että... Olinhan mä ihan ihmeissäni...”

6.3 Tukiperheenä toimiminen

Tuulalla käy tukilapsi yhtenä viikonloppuna kuukaudessa, ja hän koki sen olevan riittävä määrä. Loma-aikoina tukilapsi on pidempiä aikoja tukiperheessä. Tukilasten suhteen Tuulalla ei ole ollut vaihtuvuutta, jonka kertoi olevan mukavaa, koska saa seurata tukilapsen kasvua ja kehitystä. Tuulan puoliso on myös myöhemmin allekirjoittanut sopimuksen tukiperheenä toimimisesta, ja lapsi ymmärtää, että tukiperheen molemmat vanhemmat ovat häntä varten.

Tukilasta Tuula kuvaili positiivisin sanoin. Lapsella riittää energiaa ja omaa tahtoa. Tukiviikonloppuina Tuula muun muassa ulkoilee lapsen kanssa metsässä, ja kertoo lapsen innostuvan uusista seikkailuista.

”Sama lapsi on ollu. Se on ollu kyllä tosi mukavaa, että näkee just sen, tän lapsen kohalla sen kehityksen ja sitte sen kiintymyksen puolin ja toisin. Ja sitte niinku, että tulee sitä ehkä, niinku lapselleki sitä turvaa, ku on yks ja sama ihminen, joka pysyy siinä.”

”Ei kyllä jää niinku jalkoihin (tukilapsi), että osaa pitää niinku silleen huolen huomiosta ja tämmösestä, että...”

Puolison kanssa on Tuulan mukaan hyvä keskustella tukilapseen liittyvistä asioista yhdessä. Molempien sitoutuminen tukiperhetoimintaan on tärkeää sen vuoksi, että molemmat voivat osallistua tukilapsen hoitoon. Tukiperheenä toimiminen on Tuulan mukaan antoisaa ja tuo uusia näkökulmia asioihin. Tukilapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen on Tuulasta ainutkertaista. Tuula muistaa omasta lapsuudestaan, kuinka tärkeitä tietyt aikuiset ihmiset olivat, jotka jaksoivat antaa aikaa ja haluaa itsekin jakaa tukilapselle hyvän aikuisen läsnäoloa. Tuettavan perheen kannalta Tuula koki hyväksi, että se ei aiheuta kuluja. Tukiperhetoiminnasta Tuula saa pienen kulukorvauksen.

”Mun mielestä se (tukiperheenä toimiminen) on niinku ihan antosaa ja tuo elämään... Rikastuttaa kyllä paljon. Että tuo sellasia uusia niinku, uusia näkökulmia itelleki.”

Tukiperhetoiminnan motiiveista kysyttäessä, Tuula kertoi motivoituvansa toimintaan sitoutumisesta sekä pitkäaikaisuudesta. Puolison mukana oleminen tukiperhetoiminnassa on myös oleellista. Tukisuhteen mahdollisesti päättyessä nykyisen tukilapsen kohdalla, Tuula kertoi, että jatkaminen tukiperheenä ei olisi automaatio. Tuula uskoi motivaation laskevan, jos tukilapsi vaihtuisi usein.

”Että sitte kattoo tilanteen uudestaan, että jatkaako ja alottaako uuden (tuki)suhteen. Että siinä on aina oma prosessinsa aina siinä, ja kyllähän se vie energiaa niinku sellane tavallaan uuteen perheeseen tutustuminen, puolin ja toisin.”

Tuulan kertoman mukaan tuettavalta perheeltä saatava palaute ei ole automaattista. Tukiperheen hakiessa lasta, biologiset vanhemmat saattavat olla väsyneen näköisiä. Lapsen mennessä kotiin, vanhemmat ovat levänneen näköisiä, jonka Tuula kokee palautteeksi. Tukiviikonlopun jälkeen vanhempien virkistymisen lisäksi Tuula on huomannut asunnon usein olevan siisti. Paras palaute Tuulan mielestä on se, että vanhemmat haluavat lapsen menevän tukiperheeseen aina uudelleen.

”Ja aina haluaa, että lapsi tulee uudestaan, kun se on myös heidän puolelta vapaaehtosta, niin hekin voi sen sanoo, että nyt ei tuu lapsi. Että se on mun mielestä ollu se paras palaute.”

6.4 Yhteistyö

Tukiperhe toimii yhteistyössä tuettavan perheen lisäksi Asiakasohjaus Luotsin työntekijöiden kanssa sekä tuettavan perheen sosiaalityöntekijän kanssa. Tuettavan perheen kanssa yhteistyö on sujuvaa. Tukilapsen ollessa loma-aikoina pidempiä aikoja tukiperheessä, Tuula ja lapsen vanhemmat vaihtavat kuulumisia puhelimitse.

Asiakasohjaus Luotsi järjestää tukiperheille virkistyspäivien lisäksi koulutuspäiviä, jotka ovat vapaaehtoisia. Koulutuksissa käy Tuulan kertoman mukaan puhumassa eri ammattilaisia, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliiton työntekijä. Koulutukset Tuu-

la on kokenut ihan hyväksi. Muiden tukiperheiden kohtaaminen koulutuksissa ja virkistyspäivillä on Tuulasta päivien paras anti.

”Sit on kiva nähä muita tukiperheitä. Niin tai silleen, et ku se on ollu oikeestaan varmaan kivointa vaihtaa ajatuksia ja nähä.”

Tukisuhteen aloitusneuvottelun jälkeen ensimmäinen arviointineuvottelu oli puoli vuotta tukisuhteen alkamisesta. Nyt tukisuhteen arviointineuvotteluita järjestetään kerran vuodessa. Tuula kertoi, että neuvotteluissa käydään mennyt tukisuhdekausi läpi ja päätetään tukisuhteen jatkumisesta. Sosiaalityöntekijä kysyy tukiperheeltä, onko tukisuhteen aikana ilmennyt huolia lapsesta tai perheeseen liittyen. Huolensa Tuula on ilmaissut heti sosiaalityöntekijälle, jos tarvetta on ollut.

Tuulan mielestä sosiaalityöntekijöitä on todella vaikea tavoittaa, mutta koki kuitenkin yhteistyön olevan toimivaa. Sähköposti on hyvä tapa olla sosiaalityöntekijään yhteydessä salassapitovelvollisuuden huomioiden. Helpoin tapa Tuulasta kuitenkin on pitää yhteyttä puhelimitse. Asiakasohjaus Luotsiin Tuula ottaa usein yhteyttä sähköpostitse.

”Sähköpostilla joo (tavoittaa sosiaalityöntekijän). Mut tietenki siinä on sit aina, ettei voi silleen nimillä puhua tai muuta... On se niinku se salassapito.”

Työntekijöiden tavoitettavuudesta uudeksi teemaksi nousi yhteistyön kehittäminen, jonka suhteen Tuula kaipasi käytännönläheisiä asioita. Tuula toivoi informaatiota sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuuden suhteen, josta voisi ilmoittaa esimerkiksi sähköpostitse. Etenkin tuettavan perheen kannalta on tärkeä tietää, kuka toimii esimerkiksi oman sosiaalityöntekijän sijaisena. Työntekijöiden loma-ajat olisi Tuulasta hyvä olla tukiperheen tiedossa myös. Loma-aikoina olisi tärkeää ilmoittaa etukäteen, mihin voi olla tarvittaessa yhteydessä, jos asiaa tulee. Asiakasohjaus Luotsin suhteen Tuula kertoi, että on ollut todella tyytyväinen informaation kulkemiseen.

”Että kyllä siihen (yhteydenpidon toimivuuteen Luotsin kanssa) oon ollu aika tyytyväinen, oikeestaan tosi tyytyväinen. Ne lähettää hirveesti sähköpostia ja niistä kaikista koulutuksista, mitä on järjestäny ja työnohjauksista...”

6.5 Tukiperhetoiminnan tukeminen

Tuula kertoi, että tukiperhe saa tukea työhön ja varsinkin tukiperheen ollessa itse aktiivinen asian suhteen. Asiakasohjaus Luotsista sai alkuun tukea, työntekijöiltä tukiperheen oli hyvä kysyä neuvoa. Tuulan kokemus on, että Luotsiin voi aina soittaa, jos jokin asia mietityttää. Luotsin työntekijät ovat Tuulasta puhelimitse hyvin tavoitettavissa.

Toimittuaan vuoden tukiperheenä, Tuulalle tarjottiin ryhmätyönohjausta, jonka hän otti vastaan. Työnohjauksesta Tuula koki, että on ollut hyötyä etenkin, kun Tuula ei ole sosiaalialan ammattilainen ja toimii vapaaehtoisena. Työnohjauksissa muiden näkemyksistä erilaisiin asioihin on ollut hyötyä. Tuula kuvasi ryhmätyönohjauksen olevan todella tarpeellinen itselleen. Tuula osasi kertoa, että tarvittaessa tukiperheen on mahdollista saada myös henkilökohtaista työnohjausta.

Asiakasohjaus Luotsin järjestämät virkistyspäivät sekä koulutuspäivät ovat myös tukiperhetoiminnan tukimuotoja. Koulutuksiin menemisessä motivoi se, että ne ovat ilmaisia.

”Sit on just ne virkistyspäivät ja Luotsiin voi aina soittaa, jos siltä tuntuu. Sit on myös mahdollista saada henkilökohtasta työnohjausta, jos haluaa niinku lisäksi jotain pelkästään tai jotain...”

Tuula koki, että tukiperhekoulutuksessa olisi hyvä kertoa tukiperheen tukimuodoista. Työnohjausryhmät kootaan, jonka vuoksi Tuulan työnohjaus alkoi vuosi tukiperhetoiminnan aloittamisen jälkeen. Tuula kuitenkin koki järkeväksi sen, että työnohjausta varten ryhmät kootaan, eikä tukiperhe mene mukaan esimerkiksi jo kauan toimineeseen ryhmään.

”Vaikka oisin kaivannu sitä (työnohjausta) heti alussa, mut sillon ei alkanu mitään. Sitten vasta sen vuoden päästä alko uusia ryhmiä.”

Tukiperhetoiminnan alkutaipaleelle Tuulan mielestä tukimuotojen kehittäminen olisi tarpeellista. Tuulan mielestä alussa olisi hyvä olla informaatiota enemmän, vaikka

toisaalta koki alussa kaiken olevan uutta asiaa, jota ei välttämättä pysty vastaanottamaan. Tuula kehittäisi alkuun tukiperheille tietopaketin tai oppaan, mistä löytyisi esimerkiksi erilaisia puhelinnumeroita, minne voi olla yhteydessä. Tuula kertoi, että alussa asioita tulisi vääntää niin sanotusti rautalangasta.

Tuulan mielestä tukiperhetoiminnalla ei ole esimerkiksi turhia tukimuotoja.

”Ehkä sitä infoo sit kuitenkin, vaikka voihan se olla, että siinä alussa, ku alottaa sen tukisuhteen, niin kaikki on niin uutta, et sitä ei pysty vastaanottaankaan ihan kaikkee. Mut ehkä siihen sellasta tietopakettii...”

”Siihen alkuun ehkä, ku se on niin uutta ja sellasta, niin... Ehkä siihen vähän semmosta täsmennystä. Mutta hyvä näinkin, että...”

Tukiperhetoiminnan tukemisen Tuula näki tärkeänä sen vuoksi, että se kertoo hänen arvomaailmastaan. Muita ihmisiä Tuulan mielestä on tärkeää tukea ja yhteisöllisyyden kasvaminen olisi Tuulasta hyvä asia. Tukiperheenä toimimisesta Tuula saa itselleen paljon, ja yhdenkin perheen auttaminen on tärkeä asia.

”Se vastaa mun niinku arvoja, että mä mieluummin autan jotain ihmistä, kun se, että mä vaan kauhistelen.”

”Jos voin ees vähän tarjota yhellekin perheelle jotain apua, niin se on jo paljon, vaikka se on pisara meressä. Henkilökohtasesti se antaa mulle.”

6.6 Omien taitojen kehittyminen ja tukiperhetoiminnan vapaaehtoisuus

Omien taitojen kehittyminen sekä tukiperhetoiminnan vapaaehtoisuus nousivat haastattelua teemoitellessa uusina teemoina esiin.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton oppaita lukemalla Tuula on oppinut ymmärtämään lapsen eri ikävaiheita paremmin. Kaverit ovat olleet apuna, ja heihin Tuula tukeutui kuullessaan ensimmäisestä tukilapsesta.

”Mut totta kai se (ensimmäisen tukilapsen tuleminen) herätti myös sitä, et miten mä pärjään sen ja osaan niinku olla lapsen kanssa. Et kai mä sitte kyselin kavereilta, joilla on lapsia sen ikäsiä...”

Uutta osaamista Tuula on hakenut Luotsin järjestämien koulutusten kautta, joissa usein on ollut ulkopuolinen kouluttaja luennoimassa. Taitojen kehittymisestä Tuula kertoi, että aluksi oli väsynyt tukiviikonlopun jälkeen, mutta nykyään jaksaa paremmin.

”Mutta kyllähän sitä alussa oli ihan hullun väsyny niinku. Hyvä, kun uskalsi kahvia keittää... Kyllä sitä silleen on rennommin nykyään ja lapsikin tietää omat kaikki kuvat ja muistaa.”

Tuula oli ennen tukiperhekoulutukseen menoa miettinyt, miten voisi auttaa ihmisiä. Tuula kertoi ajatelleensa, että haluaisi omasta ajastaan ja elämästään tarjota jollekin lapselle eväitä elämään ja seurata lapsen kasvua sekä kehitystä. Tuula ymmärsi, että avuntarvitsijoita on paljon, ja koki itse olevansa tukiperhetoiminnassa vapaaehtoisesti hyvin ajatuksin mukana.

”Ja sitte itse saa samalla siitä, niin kyl se tuntuu ja sitku on sillee hyvät ajatukset, ja et jos mä sillä pystyn jonku perheen arkee vähä helpottaan, niin miks en, että... Paljon on niinku avuntarvitsijoita ja semmosii tuen tarpeessa olevia.”

Tukiperhetoiminnan Tuula ymmärsi olevan vapaaehtoistoimintaa ja tietää, että toiminnasta voi jättäytyä pois. Tuettavalla perheellä on myös oikeus sanoa, että lapsi ei enää jatka tukiperheessä käymistä.

Vapaaehtoistoimijan näkökulmasta ajatellen Tuulasta on hyvä, että työhönsä on järjestetty vapaaehtoisille. Tuulan kautta kaverit ovat ilmaisseet tukiperhetoimintaa kohtaan kiinnostusta, josta Tuula toivoi, että kaverit menisivät tukiperhekoulutukseen jossain vaiheessa.

”Varmaan niinku kolme, neljä (kaveria) on kiinnostunu (tukiperhetoiminnasta). Ehkä sit odottaa parempaa tilannetta tai muuta... Toivottavasti alkaa jossain vaiheessa. Tää on arvokasta.”

6.7 Jonotusaika tukiperheeseen sekä toiminnan markkinointi

Haastattelussa Tuula kertoi tuettavan perheen jonottaneen tukiperhettä vuoden.

”Mun mielestä ne oli vuoden odottanu (tukiperhettä).”

Tukiperhetoiminnan suhteen Tuulasta kehitettävää olisi toiminnan markkinoinnissa. Tuula itse löysi tukiperhetoiminnan aikoinaan kauppakeskuksesta ja luuli, että ainoa vaihtoehto on alkaa pitkäaikaiseksi sijaisperheeksi. Tuula kertoi olevansa hämmästynyt etsiessään Internetistä lisää tietoa Asiakasohjaus Luotsista ja kuullessaan tukiperhetoiminnasta.

Hyviä markkinointikohteita voisivat Tuulan näkemyksen mukaan olla kauppakeskukset ja erilaiset tapahtumat. Tuula uskoi, että informaatiota varmasti jaetaan kuitenkin ja toimintaa markkinoidaan. Tuulasta ihmisten, joille tukiperhemuoto sopii, tulisi saada jotenkin enemmän tietoa tukiperhetoiminnasta, näin tukiperhetoimintaa miettivät pystyisivät helposti lähtemään kouluttautumaan tukiperheeksi.

Tukiperheet voisivat markkinoida toimintaa myös itse. Sanomalehdissä Tuula kertoi nähneensä mainoksia, ja koki niiden olevan hyvää mainostusta.

”Varmaan just kaikki noi erilaiset tapahtumat ja kauppakeskukset on mun mielestä aika hyviä. Se tuo näkyvyyttä. Ja kyllä sitä mun mielestä on olluki, et mun mielestä lehdissä on ollu mainoksia. Ja kyllä sitä (markkinointia) varmaan on tehtyki paljon.”

7 POHDINTA JA YHTEENVETO

7.1 Tutkimusetiikka

Tutkijan on kunnioitettava tutkittavaa ja tulee muistaa kohteliaat käytöstavat ja haastateltavalla oli mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta kysymykseen sen ollessa esimerkiksi arkaluontoinen. Haastattelun aikana ainoastaan yksi kysymys oli arkaluontoinen, johon haastateltava kieltäytyi kohteliaasti vastaamasta. Tutkijana pahoittelin arkaluontoisen haastattelukysymyksen esittämistä, jonka jälkeen haastattelu jatkui normaalisti seuraavaan kysymykseen edeten. (Satakunnan korkeakoululaitoksen www-sivut 2008.)

Osallistuessaan tutkimukseen haastattelemani tukiperheellä oli tieto, mihin, miten ja kenelle tutkimuksen materiaalia osoitan ja käytän. Lisäksi tukiperhe oli tietoinen, mitä haastatteluun osallistuminen tarkoittaa konkreettisesti, ja paljonko esimerkiksi aikaa tulee varata. (Satakunnan korkeakoululaitoksen www-sivut 2008.)

Yksityisyyden suojaamisessa tutkijana huolehdin sekä kannoin vastuun tutkimusaineiston suojaamisesta, luottamuksellisuudesta, säilyttämisestä sekä hävittämisestä ja julkistettavasta raportista. Raportoidessani tutkimustuloksia olen ollut tarkka haastateltavan yksityisyyden suojaamisesta, etenkin raportoidessani yhdestä tukiperheestä. Suoria tunnistetietoja en ole käyttänyt, koska se olisi voinut luoda epäluottamusta ja olisi voinut vähentää tutkimuksen tarkoituksenmukaisuutta. Raporttini valmistuessa, hävitin haastatteluun liittyvän aineiston ja nauhoitukset. (Satakunnan korkeakoululaitoksen www-sivut 2008.)

7.2 Pohdintaa ja yhteenveto tutkimuksesta

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää tukiperhetoiminnan motiiveja, ja millaisena toiminta koetaan. Tavoitteena oli tarkastella haastateltavan kokemusta siitä, millaista tukea tukiperhetoiminnalle on tarjolla. Lisäksi olin kiinnostunut tukiperhetoiminnan tukemisen merkityksestä ja siitä, miksi toiminnan tukeminen on tärkeää.

Tarkoitukseni oli haastatella viittä pirkanmaalaista tukiperhettä, mutta haastattelun saatekirjeeseen vastasi ainoastaan yksi tukiperhe. Mikäli aikaa olisi ollut enemmän, olisin pyytänyt Asiakasohjaus Luotsin päälliköltä saatekirjeen uudelleen lähettämistä, mutta aika tuli vastaan.

Tukiperhe, jolle teemahaastattelun lokakuussa 2013 toteutin, vastasi kysymyksiini kattavasti. Kattavan aineiston ansiosta uskaltauduin tekemään tapaustutkimuksen. Haastattelutilanne sujui luonnollisessa ympäristössä tukiperheen kotona, ja haastattelu toteutui määrittämässäni ajassa, tunnin sisällä. Haastattelu oli ajoittain kevyttä lyhyttä vuoropuhelua, joka vaikutti osaltaan siihen, että haastattelusta tuli tarpeeksi kattava ja pystyin toteuttamaan tutkimuksen.

Tulevaisuudessa haastatellessani ihmisiä, harjoittelen kysymyksiä ennalta useampaan kertaan läpi, koska nauhaa kuunnellessani huomasin puheessani melko paljon manereita, vaikka olin käynyt kysymykset läpi ja pohtinut sanavalintojani. Toistin haastattelun aikana useaan kertaan sanoja ”niinku” ja ”tota.” Toisaalta haastattelun ajautuessa ajoittain vuoropuheluksi, ei keskustelun kulkua voi harjoitella ennalta ja tämä luo haastattelutilanteeseen mielestäni spontaanisuutta sekä luonnollisen keskustelutilanteen syntymistä, joka vähentää jännitystä.

Haastattelun analyysistä tuli mielestäni kattava ja vastaa asettamiini tavoitteisiin. Haastateltava koki tukiperhetoimintaan sitoutumisen tärkeäksi, ja puolestaan tukilasten vaihtuvuus laskisi motivaatiota toimia tukiperheenä. Tukiperhe toi tärkeitä ajatuksia esiin muun muassa sen suhteen, että edes yhden perheen auttaminen on tärkeää ja arvokasta. Haastateltava ymmärsi, että oman elämäntilanteen tasapainoisuus on tärkeä asia pohtiessa tukiperheeksi ryhtymistä.

Tutkimuksessa haastateltava toi esiin, että koulutuksessa asioita olisi hyvä vääntää niin sanotusti rautalangasta. Kehittämistoimenpiteenä tukiperhekoulutukseen voisi tehdä oppaan tukiperheille, jossa koulutuksen asiat kerrotaan tiivistetysti. Oppaassa voisi käsitellä huolen puheeksi ottamista – mihin tukiperheet voivat hankalassa tilanteessa olla yhteydessä ja miten vanhempien kanssa on hyvä keskustella asioista. Oppaasta voisi muutoinkin löytyä tukiperheen kannalta oleellisia yhteystietoja.

Haastattelussa nousi esiin pitkät jonotusajat tukiperheisiin. Jonotusajat tukiperheisiin on todettu olevan pitkiä, koska tukiperhettä tarvitsevia lapsia on enemmän kuin tukiperheenä toimivia perheitä (Tampereen kaupungin www-sivut 2013). Joulukuussa 2012 Pelastakaa Lapset Ry:n tukiperhettä jonotti yli 800 lasta. Jonottavien lasten lukumäärä ei laske, koska lapsia tulee jatkuvasti lisää kuin mitä järjestöillä on tukiperheitä tarjottavana. Lapsen vanhemmille tukiperheviikonloppu voi olla ratkaiseva aika hengähtää arjessa. (Kauranen, 2012.) Pitkät jonotusajat kertovat tukiperhetoiminnan olevan todella tärkeä lastensuojelun avohuollon tukitoimi, ja mielestäni tukiperheiden tukeminen on siksi oleellista. Haastattelun kautta opin, että tukiperhetoiminnalle on saatavilla tukea etenkin, jos itse on asian suhteen aktiivinen.

Asiakasohjaus Luotsi on järjestänyt tukiperheille työnohjauksia, joka haastateltavasta on ollut todella tarpeellinen. Työnohjaus olisi haastateltavan mukaan voinut alkaa aikaisemmin kuin vuoden päästä tukisuhteen alkamisesta. Asiakasohjaus Luotsin työntekijät ovat kuitenkin olleet tukiperheen tukena koko ajan, alussa tiiviimmin ja nyttemmin tarvittaessa.

Luotsi järjestää tukiperheille muutaman kerran vuodessa koulutuspäiviä sekä virkistysiltoja. Haastateltava koki tukimuodot tarpeellisiksi, eikä kokenut mitään tukimuotoa turhana. Tukiperhekoulutuksen suhteen haastateltava koki, että tukimuodoista olisi voitu kertoa tarkemmin ja painottaa tukimuotoja. Haastattelun kautta nousi esiin, että Asiakasohjaus Luotsi on panostanut tukiperhetoiminnan tukimuotoihin.

Tutkimuksen kautta olen saanut muodostettua tukiperhetoiminnasta positiivisen kokonaiskuvan. Ajatukseni käydä tukiperhekoulutus lähitulevaisuudessa ja ryhtyä tukiperheeksi, on vahvistunut yhä enemmän. Tutkimuksen kautta opin, että yhdenkin lapsen tai perheen auttaminen lastensuojelun avohuollon tukitoimin ja tukiperheen avulla on tärkeää – ”*Vaikka se on pisara meressä.*”

LÄHTEET

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Heinola, V. 2007. Tukiperheenä toimineiden äitien kokemuksia lastensuojelun avo-
huollon tukiperhetoiminnan merkityksistä. AMK opinnäytetyö. Diakonia-
ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Viitattu 8.6.2013.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2007/Jarvenp_Heinola_2007.pdf

Ikäheimo, T. 2008. Tukiperhetoiminnan merkitys lapsiperheiden tukemisessä – selvi-
tys sosiaalityöntekijöiden näkemyksistä Nurmijärven kunnassa. AMK opinnäytetyö.
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Viitattu 8.6.2013.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2008/362d6d_Ikheimo_Jrvenp2008.pdf

Jyväskylän yliopiston www-sivut n.d. Viitattu 9.6.2013.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kauranen, A. 2012. Tukiperheitä tarvitaan joulun alla: Yli 800 lasta jonossa. Viitattu
31.10.2013. www.iltalehti.fi/perhe/201211201627051_pr.shtml

Keränen, S. 2004. Tukiperhetoiminta lasten kuvaamana – Tutkimus lasten osallistu-
misesta ja kokemista merkityksistä lastensuojelun avo-
huollon tukiperhetoiminnassa. Lisensiaatin tutkimus. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.6.2013.
<http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=6a7038a8-117c-4022-aaec-9b8cea54e47d>

Lastensuojelu.info www-sivut. Viitattu 22.10.2013.
www.lastensuojelu.info/fi/lastensuojelun-perusta.html

Matilainen, M. 2008. ”Tärkeä lastensuojelun tukimuoto, jota ei voi hoitaa toisella
kädellä” – Jyväskyläläisten lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä tuki-
perhetoiminnasta. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 8.6.2013.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38235/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201207182100.pdf?sequence=1>

Mikkola, M. & Niemi, H. 2008. ”Tehtiin yhes paljo ja ne oli läsnä” - Tukilasten ko-
kemuksia päättyneestä tukiperhetoiminnasta. AMK opinnäytetyö. Viitattu 8.6.2013.
<http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/11827/2008-11-11-05.pdf?sequence=1>

Niemi, O. 2011. Tukea perheeltä perheelle: Tukiperhetoiminnan tarkastelua lasten-
suojelun vapaaehtoistyönä tukiperheiden näkökulmasta tukiperhekyselyn pohjalta.
Pro-gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 9.6.2013.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04823.pdf>

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 9.6.2013. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.

Satakunnan korkeakoululaitoksen www-sivut 2008. Viitattu 9.6.2013. http://www.satakorkea.fi/eettiset_periaatteet

Siilinjärven kunnan www-sivut 2012. Tukiperheen käsikirja 2012. Viitattu 22.10.2013. www.siilinjarvi.fi/kunta/fi/liitetiedostot/perhe_ja_sosiaalipalvelut/Lastensuojelupalvelut/Lomakkeet/tukiperheen_kasikirja.pdf

Sosiaaliportin www-sivut 2012. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 7.6.2013 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/Lastensuojelu/>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön www-sivut 2012. Viitattu 10.2013. www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu

Tampereen kaupungin www-sivut 2013. Viitattu 15.9.2013. <http://www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/lastensuojelu/sijaishuolto/perhehoito/tukiperheet.html>

Työsuojeluhallinnon www-sivut 2009. Viitattu 7.6.2013. <http://www.tyosuojelu.fi/fi/vapaaehtois-talkootyo>

Yeung A.B. 2007. Innoittava vapaaehtoistoiminta – toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Harju, A. (toim.) Kansalaistoimintaan kätketty aarre. Espoo: Painotalo Casper, 153.

SAATEKIRJE TUKIPERHEILLE TUTKIMUKSESTA

Hei!

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK) ja teen opinnäytetyötä tukiperhetoiminnasta Asiakasohjaus Luotsille. Teen yhteistyötä tukiperhevas-
taava Reetta Salmisen sekä asiakasohjauksen päällikön Hanna Harju-Virtasen kans-
sa.

Haastattelen tutkimusta varten viittä pirkanmaalaista tukiperhettä. Tutkimuksen ta-
voitteena on selvittää, millaista tukiperhetoiminta on, millaista tukea tukiperheet saa-
vat ja miksi toiminnan tukeminen on tärkeää. Haastattelukysymykset sisältyvät tee-
ma-alueiden alle, jotka ovat tausta tukiperhetoimintaan lähtemiseen, tukiperhekoulu-
tus, tukivanhemmuus, ensimmäisen tukilapsen tuleminen perheeseen, tukiperheenä
toimiminen, yhteistyö sekä toiminnalle saatava tuki. Haastattelut nauhoitan, ja haas-
tatteluihin tulee varata aikaa noin tunti.

Haastattelumateriaalia käsittelen luottamuksellisesti, ja se tulee ainoastaan omaan
käyttööni. Haastattelut toteutan tukiperheiden kotona syys-lokakuussa 2013. Tutki-
muksen tulokset esittelen Satakunnan ammattikorkeakoulun Porin Tiilimäen kam-
puksen tiloissa marraskuussa 2013.

Jos koet olevasi halukas osallistumaan tukiperhetoimintaa käsittelevään tutkimuk-
seen, valitse alla olevista haastatteluajoista sopivin, ja ilmoita haastattelu-aika, nimesi
sekä osoitteesi allekirjoittaneelle; Tarkemmat yhteystiedot alla. Mikäli alla olevista
ajoista ei löydy sopivaa, ja haluat osallistua tutkimukseen, voimme sopia itsellesi pa-
remmin sopivan ajan. Halutessasi kerron mielelläni tutkimuksesta lisää!

Haastattelupäiviä ja -aikoja;

Ma 16.9.2013 klo. 19	Ti 17.9.2013 klo. 19	Pe 20.9.2013 klo. 10
Pe 20.9.2013 klo. 14	Ma 23.9.2013 klo. 19	Pe 27.9.2013 klo. 18
La 28.9.2013 klo. 11	La 28.9.2013 klo. 15	La 28.9.2013 klo. 18
Su 29.9.2013 klo. 11	Su 29.9.2013 klo. 15	Su 29.9.2013 klo. 18

Etukäteen tutkimusavustasi kiittäen,
Jenna Haverinen
Sosionomi (AMK) –opiskelija
Satakunnan ammattikorkeakoulu

Puhelinnumero: 045 138 1685 (soitto tai tekstiviesti)
Sähköpostiosoite: jenna.haverinen@student.samk.fi

TEEMAHAASTATTELURUNKO

Tausta:

- Miten olet päätenyt mukaan tukiperhetoimintaan?
- Milloin olet käynyt koulutuksen?
- Kauan olet toiminut tukiperheenä?

Koulutus:

- Millainen tukiperhekoulutus oli? Mitä se antoi, mitä jäi puuttumaan?

Tukivanhemmuus:

- Millaisia haasteita tukivanhemmuudessa on? Miten olet selviytynyt haasteista?

Ensimmäisen tukilapsen tuleminen perheeseen:

- Millaisia ajatuksia heräsi?
- Miten tukisuhde eteni? Miten tukisuhde päättyi?

Tukiperheenä toimiminen:

- Millaisia tukilapsia sinulla on ollut?
- Millaista on toimia tukiperheenä?
- Millaisia haasteita olet kohdannut?
- Mikä saa jatkamaan tukiperheenä?

Yhteistyö:

- Kenen kanssa teet yhteistyötä toimiessasi tukiperheenä?
- Millaisten asioiden tiimoilta yhteistyötä tehdään?
- Mikä tukiperheen rooli on esimerkiksi neuvotteluissa?
- Miten työntekijät ovat tavoitettavissa?

Tuki:

- Millaista tukea työlle saa (työnohjaus, konsultaatio, tukiperheyhdistys)?
- Miten tukimuotoja voisi kehittää?
- Minkä tukimuodoista koette turhana?
- Miksi työn tukeminen on tärkeää?

HAASTATTELUSTA NOUSSEET TEEMAT

Haastateltavan tausta:

Päätyminen tukiperheeksi
Koulutuksen aloitus
Kauan toiminut tukiperheenä

Koulutus:

Tukiperhekoulutuksesta
Koulutuksen anti / vähäisyys

Tukivanhemmuus:

Profilointi (uusi teema)
Tukivanhemmuuden tuomat haasteet
Tukivanhemmuuden haasteista selviytyminen

Ensimmäisen tukilapsen tuleminen perheeseen:

Ajatukset lapsen tulemisesta
Tukisuhteen eteneminen

Tukiperheenä toimiminen:

Tukilapsen kuvailu
Tukiperheenä toimimisen kuvailu
Jatkaminen ja jaksaminen tukiperheenä / Motivaatio
Palaute tuettavalta perheeltä (uusi teema)

Yhteistyö:

Yhteistyökumppanit
Yhteistyöhön liittyvät asiat
Tukiperheen rooli neuvotteluissa
Työntekijöiden tavoitettavuus

Tuki:

Työlle tarjolla oleva tuki (työnohjaus, konsultaatio, tukiperheyhdistys) ja niiden hyödyllisyys
Tukimuotojen kehittäminen
Turha tukimuoto
Työn tukemisen tärkeys

Omien taitojen kehittyminen (uusi teema)

Uuden oppiminen ja tiedon etsiminen (uusi teema)

Toiminnan vapaaehtoisuus (uusi teema)

Tukiperheen jonotusaika (uusi teema)

Tukiperhetoiminnan markkinointi (uusi teema)